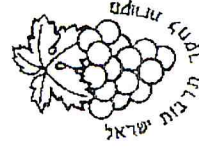

פירוש ד' שמואל בן מאיר (רשב"ם) לשיר השירים

תוכן העניינים

7	פתח דבר
9	פרק א: רשב"ם כמחבר הפירוש לשיר השירים
9	א. הפרסום הראשון של הפירוש ויחוסו לרשב"ם
11	ב. הערעור על זהות המחבר
14	ג. מצב המחקר בעת הזאת
15	ד. טענות השוללים: תיאורן ובחינתן
16	1. שיטת החיבור
17	2. 'השקפות ולשונות זרים לרשב"ם'
22	3. הביאור הדקדוקי למילה 'לצמתך' (שה"ש ד 1)
23	ה. טענות המחייבות את זיהוי המחבר כרשב"ם
25	1. אופי החיבור
25	2. זיקות לחיבוריו ולהשקפותיו של רשב"ם
25	מערכת המונחים ולשון הפירוש
29	(ב) ענייני לשון
39	(ג) התאמה בין ביאורים
46	3. עדויות חיצוניות
49	ו. סיכום
53	פרק ב: מקורות הפירוש
53	א. אזכורים מפורשים
55	ב. ספרות חז"ל
56	1. מדרש שיר השירים
58	2. התרגום הארמי
60	ג. מקורות יהודיים בני הזמן
60	1. מחברת מנתם בן סרוק

האיגוד העולמי למדעי היהדות
קרן הרב דוד משה ועמליה רוזן
ירושלים תשס"ח

133	2. כיצד חיבר שלמה את שיר השירים?
134	ב. האופי הספרותי של שיר השירים
134	1. הסוגה
137	2. המבנה: דיאלוג
139	3. התמה של שיר השירים וזיהוי דמויותיו
143	4. הגדרת הסצנות
146	ג. אמצעים רטוריים
147	1. תקבולת הצלעות
147	(א) הגדרת התקבולת במונח 'כפל'
153	(ב) תקבולת צלעות ללא שימוש במינוח
154	(ג) מניעים פולמוסיים
158	2. הלשון הפיגורטיבית
160	3. מילוי פערים
162	4. 'אין לדקדק'

פרק ה: הפירוש האלגורי

165	א. היקף הפירוש האלגורי ויסודות עיצובו
165	1. האלגוריה כהיבט של הפשט
166	2. היחס בין המשל ובין הנמשל
169	ב. התבנית הספרותית של הפירוש האלגורי
169	1. המבנה: דיאלוג
170	2. הגדרת הסצנות וזיהוי הגיבורים
172	ג. התוכן והמסר של הפירוש האלגורי
172	1. הוויכוח היהודי-נוצרי: מאפייניו ועדיו
182	2. הנרטיב ההיסטורי
189	3. גלות וגאולה

פרק ו: ענייני לשון

197	א. הערות בענייני לשון
197	1. זמני הפועל
198	2. תצורת השמות
201	3. מילות
204	ב. הלעזים

63	2. רש"י
65	ד. מקורות אחרים
65	1. הוולגטה
66	2. הפרשנות הנוצרית
68	3. חיבורים אחרים

פרק ג: דמותו של הפירוש

71	א. אחדות החיבור ושלמותו
71	1. פירוש לכל הטקסט המקראי
73	2. הפניות מצטלבות של המחבר
74	3. תוספות
79	ב. המתודה הפרשנית: פשוטו של מקרא
79	1. הגדרת מטרת הפירוש בהקדמה
82	2. האלגוריה כהיבט של הפשט
85	3. עקרונות הפשט
86	(א) 'פשוטו של מקרא' כפירוש יחיד
87	(ב) 'דרך המקרא'
97	(ג) התאמה להקשר
100	(ד) מנהג העולם
104	4. היחס למודש
106	(א) שימוש בחומרים מדרשיים
108	(ב) פירושים חלופיים
112	5. היחס לפירוש רש"י
113	ג. מבנה הפירוש והחלוקה ליחידות פירוש
116	ד. דרכי הפירוש
117	1. דרך השכתוב ודרך הביאור
117	(א) דרכי הפירוש במישור המשל
120	(ב) דרכי הפירוש במישור האלגורי
123	2. הרצאת דברים וסקירות מתודולוגיות

פרק ד: היבטים ספרותיים בפירוש לשיר השירים

127	א. בידי מי וכיצד חובר שיר השירים?
127	1. שלמה המלך כמחבר שיר השירים

פרק ז: כתבי היד והמהדורה

א. כתבי היד

- 1. כ"י המבורג (סימנו במהדורה: ה)
- 2. כ"י סנקט פטרבורג (סימנו במהדורה: ספ)
- 3. כ"י בודפשט (סימנו במהדורה: ב)
- 4. כ"י פרמה (סימנו במהדורה: פ)
- 5. כ"י סיגנינטי (סימנו במהדורה: ס)
- 6. כ"י סואב (סימנו במהדורה: ס)

- ב. המהדורות הקודמות
 - 1. מהדורת ילינק
 - 2. מהדורת תומפסון
 - ג. המהדורה הנוכחית

מהדורת הפירוש

- רשימת הקיצורים
 - 1. קיצורים בכ"י המבורג
 - 2. קיצורים ביבליוגרפיים
- מפתחות
 - 1. מפתח מקורות
 - 2. מפתח אישים ומחברים
 - 3. מפתח העניינים

כתב היד

- 209
- 209
- 209
- 213
- 215
- 216
- 217
- 217
- 218
- 218
- 224
- 227
- 231
- 283
- 283
- 285
- 301
- 303
- 317
- 323
- 333

פרק א

רשב"ם כמחבר הפירוש לשיר השירים

א. הפרסום הראשון של הפירוש וייחוסו לרשב"ם

פירוש רשב"ם לשיר השירים פורסם לראשונה בידי אהרן (אדולף) ילינק בשנת תרט"ו (1855), מתוך כתב יד המבורג, ספריית המדינה והאוניברסיטה, Cod. hebr. 32¹. בכתב היד הפירוש אנונימי: לחיבור אין כותרת או קלופון וגם בתוך החיבור אין שום רמז ביוגרפי העשוי לסייע בזיהוי המחבר. ילינק זיהה את החיבור כפירוש רשב"ם, ובהקדמה לפירוש כתב:

בראש הפירוש לקהלת יש כותרת: פירוש של ר' שמואל. ואף על פי שכותרת כזאת חסרה בפירוש לשיר השירים – הבא מיד לאחר הפירוש לקהלת – רוח הפירוש, השקפותיו הדקדוקיות, פשטותו והשוואה עם חיבורים פרשניים אחרים של ר' שמואל, מצביעים על כך שהכותרת בראש הפירוש לקהלת נמשכת גם אל הפירוש לשיר השירים, והפירוש שייך בוודאות לרשב"ם.²

ילינק מנה אפוא נתון אחד היצוני וארבעה קני מידה פנימיים, שלפיהם יש ליחס פירוש זה לרשב"ם: החלת הכותרת בראש הפירוש לקהלת גם על הפירוש לשיר השירים, רוח הפירוש, השקפותיו בענייני לשון, פשטותו והשוואה עם חיבורים אחרים מאת רשב"ם. ילינק הסתפק בכותרת קצרות אלו ולא פירס, אבל אפשר לעמוד על כוונתו, לכל הפחות באשר להגדרה הכללית 'רוח הפירוש', באמצעות דברים שכתב בהקדמה הקצרה למהדורה – תחילה על רשב"ם כפרשן ואחר כך על הפירוש לשיר השירים.

ילינק הציג את רשב"ם כפרשן הפשט ש'מקוריותו פרצה את גבולות תקופתו', ושי'אוניותו [...] הפכה אותו לאחד הפרשנים היהודים החשובים ביותר'. לדבריו:

1 על כתבי היד של הפירוש ראה למל, בפרק על כתבי היד והמהדורה.
2 ילינק, רשב"ם לשיר השירים, עמ' x-xi.